

Platforma Edukacyjno-Doradcza

Poradnik operacyjny dla organów oraz podmiotów

Asystent

OL i OC

BLACKOUT

Wzór i zawartość niniejszego dokumentu autorstwa Safety Project sp. z o.o. podlegają ochronie wynikającej z praw autorskich na podstawie ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Dokument może być wykorzystywany wyłącznie przez użytkowników Platformy Edukacyjno-Doradczej z zakresu Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej autorstwa Safety Project sp. z o.o. – www.platformaolioc.edu.pl. Żadna część materiałów nie może być wykorzystywana, rozpowszechniana lub kopiowana w jakikolwiek sposób (elektroniczny, mechaniczny lub inny) bez pisemnej zgody firmy Safety Project.

Poradnik operacyjny dla organów oraz podmiotów OL i OC

Spis treści

1. Opis zagrożenia – Blackout (rozległa awaria zasilania w energię elektryczną)	5
a) charakterystyka ogólna	5
b) rodzaje blackoutów	5
c) obszary szczególnego zagrożenia	5
d) stopnie zagrożenia blackoutem	6
e) skutki blackoutów	6
f) ryzyko i ocena zagrożenia blackoutem	7
g) wskazówki praktyczne dla organów OL i OC	7
h) wnioski operacyjne dla organów OL i OC oraz SZK	7
2. Studium przypadku – Blackout w Szczecinie	9
a) kontekst zagrożenia	9
b) przebieg i skala zdarzenia	9
c) skutki i szkody	9
d) wnioski i zalecenia dla organów i podmiotów OL i OC	10
3. Ocena ryzyka – Blackout	11
a) metodologia	11
b) charakterystyka hipotetycznej gminy	11
c) ocena ryzyka	11
d) wnioski i komentarze dotyczące zarządzania elementami ryzyka	12

Poradnik operacyjny dla organów oraz podmiotów OL i OC

e) komentarz metodyczny	14
4. Zadania w ochronie ludności i obronie cywilnej w czasie blackoutu	17
a) zadania w fazie zapobiegania	17
b) zadania w fazie przygotowania	17
c) zadania w fazie reagowania	18
d) zadania w fazie odbudowy	18
5. Budowa systemu ochrony ludności i obrony cywilnej w kontekście blackoutu	20
6. Rekomendacje dla organów OL i OC w obszarze budowania systemu ochrony ludności i obrony cywilnej	25
a) etap planowania i projektowania systemu ochrony ludności	25
b) etap organizacyjny i przygotowawczy	25
c) etap implementacji i integracji systemu	26
d) etap ewaluacji i rozwoju systemu	27
e) cechy skutecznego systemu OL i OC	27
7. Checklista – reagowanie na blackout dla organów i podmiotów systemu ochrony ludności i obrony cywilnej	28
8. Rekomendacje w zakresie organizacji szkoleń z zakresu OL i OC	35
a) zakres szkoleniowy – kogo szkolić	35
b) kluczowe elementy skutecznego programu szkoleniowego	35
c) praktyczne rekomendacje organizacyjne	35
d) rekomendowane tematy szkoleń w kontekście blackoutów	36
9. Koncepcja ćwiczeń z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej w kontekście blackoutu (ćwiczenie dla hipotetycznej gminy)	37

Poradnik operacyjny dla organów oraz podmiotów OL i OC

a) cel ćwiczeń	37
b) scenariusz ćwiczenia	37
c) etapy ćwiczenia	38
d) kluczowe podmioty zaangażowane w ćwiczenie	38
e) dokumentacja ćwiczenia	38
f) rekomendacje do wdrożenia ćwiczenia	39
10. Podsumowanie i rekomendacje do pracy z poradnikiem	40
a) rekomendacje do pracy z poradnikiem	40
BIBLIOGRAFIA I ŹRÓDŁA WIEDZY	42

1. Opis zagrożenia – Blackout (rozległa awaria zasilania w energię elektryczną)

a) charakterystyka ogólna

Blackout to rozległa awaria systemu elektroenergetycznego, powodująca utratę zasilania na dużym obszarze, często w skali regionalnej lub ogólnokrajowej. Jest skutkiem sekwencji zdarzeń losowych lub celowych, które doprowadzają do przekroczenia dopuszczalnych parametrów pracy Krajowego Systemu Elektroenergetycznego (KSE), w szczególności częstotliwości i napięcia, co skutkuje automatycznym odłączeniem elektrowni systemowych.

Blackout nie jest zdarzeniem punktowym – jego przyczyny są często złożone, a skutki rozciągnięte w czasie i przestrzeni. Odzyskanie pełnej funkcjonalności systemu może trwać od kilku godzin do nawet kilku dni.

b) rodzaje blackoutów

Wyróżnia się następujące typy awarii w systemie elektroenergetycznym:

- **Awaria sieciowa** – obejmuje $\leq 5\%$ zapotrzebowania mocy KSE.
- **Awaria systemowa** – obejmuje $> 5\%$ zapotrzebowania mocy KSE.
- **Blackout** – utrata napięcia w sieci na dużym obszarze, na skutek łańcucha awarii, w tym m.in. ekstremalnych warunków pogodowych, cyberataków, ataków fizycznych, sabotażu lub deficytu mocy.
- **Deficyt mocy** – brak wystarczających zdolności wytwórczych do zbilansowania zapotrzebowania.

c) obszary szczególnego zagrożenia

Szczególnie narażone na blackout są:

- **aglomeracje miejskie** o dużym zagęszczeniu ludności i wysokim zapotrzebowaniu energetycznym (Warszawa, Kraków, Trójmiasto),
- **obszary o starzejącej się infrastrukturze sieciowej**, m.in. w Polsce Wschodniej,
- **obszary zależne od jednej linii przesyłowej lub jednej stacji GPZ** (tzw. główny punkt zasilający - punkty krytyczne),
- **regiony o dużym udziale przemysłu energochłonnego** (np. Górny Śląsk, Dolny Śląsk),
- **terenowe jednostki administracyjne bez lokalnych źródeł energii i bez systemów magazynowania energii.**

Poradnik operacyjny dla organów oraz podmiotów OL i OC

d) stopnie zagrożenia blackoutem

Można wyróżnić cztery stopnie:

1. Zagrożenie niskie – przebiecie w sieci, lokalne awarie, groźba miejscowego blackoutu.
2. Zagrożenie podwyższone – awarie systemowe klasy B, możliwość krótkotrwałego braku synchronizacji.
3. Zagrożenie znaczne – blackout rozległy, utrata synchronizacji systemu, przerwy dostaw na obszarze przekraczającym obszar powiatu.
4. Zagrożenie krytyczne – długotrwały i rozległy blackout, konieczność ewakuacji, zniszczenia infrastruktury krytycznej.

e) skutki blackoutów

Dla ludności:

- brak oświetlenia, ogrzewania, chłodzenia (szczególnie groźne zimą i latem),
- brak dostępu do informacji (brak internetu, radia, telewizji),
- panika i ryzyko zamieszek, wzrost przestępczości,
- ryzyko dla osób wymagających sprzętu medycznego (respiratory, dializy).

Dla infrastruktury:

- zatrzymanie przepompowni ścieków i stacji uzdatniania wody,
- awaria systemów IT, brak dostępu do danych i komunikacji,
- utrata sygnalizacji świetlnej, paraliż transportu,
- brak zasilania placówek ochrony zdrowia i ratownictwa,
- problemy z dystrybucją paliw i zaopatrzeniem sklepów.

Dla gospodarki:

- przerwanie produkcji przemysłowej,
- utrata danych i brak ciągłości działania przedsiębiorstw,
- zakłócenia w sektorze bankowym (bankomaty, transakcje),
- wzrost kosztów operacyjnych i usuwania skutków.

Dla środowiska:

- ryzyko skażeń w wyniku niekontrolowanego zatrzymania procesów technologicznych (np. w zakładach chemicznych),
- wpływ ścieków nieoczyszczonych do wód.

Poradnik operacyjny dla organów oraz podmiotów OL i OC

f) ryzyko i ocena zagrożenia blackoutu

W ocenie ryzyka (na podstawie KPZK i dokumentów PSE - Polskich Sieci Elektroenergetycznych):

- Polska **infrastruktura elektroenergetyczna jest nadal częściowo przestarzała** – ok. 30–40% linii przesyłowych ma ponad 40 lat.
- Występuje **niedobór mocy w szczycie zimowym i letnim** – co wymaga bilansowania z importem energii.
- Wzrost liczby **ekstremalnych zjawisk pogodowych** zwiększa ryzyko uszkodzeń infrastruktury.
- Rośnie ryzyko **cyberataków** na systemy Supervisory Control and Data Acquisition - SCADA - systemy informatyczne służące

Całość dokumentu
dostępna po wykupieniu
Pakietu Złotego

Wykup dostęp